

Поштоване колегинице и колеге,

Обавештавамо вас да ће се XLIV Годишњи скуп Српског археолошког друштва одржати у Параћину од **14. до 16. октобра 2021. године**, а домаћин скупа је Завичајни музеј Параћин.

О детаљима програма скупа бићете, након пријема пријава учесника, благовремено обавештени. Трошкове смештаја носе сами учесници.

Котизација за учешће на скупу и пријављивање излагања за колеге који нису чланови САД износи 2.500 динара (20€). Чланови САД не плаћају котизацију за учешће. Студенти могу учествовати у излагањима уколико се испуне услови из чл. 17. Статута САД.

Рад скупа ће се одвијати у оквиру тематских сесија и постојећих секција Друштва:

- Секције за палеолит и мезолит
- Секције за праисторијску археологију
- Секције за класичну археологију
- Секције за средњовековну археологију
- Секције за словенску археологију
- Секције за биоархеологију
- Секције за археометрију, археотехнологију, геоархеологију и експерименталну археологију
- Секције за заштиту археолошког наслеђа

Предложене тематске сесије, чији се наслови и образложења налазе у прилогу, биће одржане ако за сваку од њих буде пријављено најмање 8 саопштења.

Молимо заинтересоване учеснике који пријављују излагања, да апстракте за скуп (до 300 речи) пошаљу **најкасније до 1. септембра 2021. године** (уз назнаку за коју секцију, односно сесију излагање пријављују) на адресу Друштва: srpsko.arheolosko.drustvo@gmail.com или на адресе руководиоца сесија.

Пријаве учесника без реферата треба доставити најкасније до 1. октобра 2021. године.

Пријавни формулар налази се у прилогу мејла.

Срдачан поздрав,

Управни одбор
Српског археолошког друштва

ПРЕДЛОЖЕНЕ СЕСИЈЕ

Софија Петковић, Археолошки институт Београд
Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт Београд

АНТИЧКИ КУЛТ НА ЦЕНТРАЛНОМ БАЛКАНУ. СВЕТИЛИШТА, ВОТИВНИ СПОМЕНИЦИ И ОЛТАРИ КАО СВЕТА МЕСТА

Сакрализација одређених места и њихов положај као храмова, светих места или споменика чија убикација подразумева светост простора и његове околине у античкој религији на Балкану није подробније проучавана у контексту прецизног и сигурног препознавања истих и њихове анализе и интерпретације заједно са осталим постојећим елементима, попут археолошког материјала или везе са другим оближњим грађевинама. Услед недовољне или непостојеће археолошке истражености, на више локалитета централног Балкана ни није било могуће сигурно лоцирање светилишта античких божанстава, у смислу добијања адекватних информација о њиховој архитектури и налазима унутар њих, путем којих би се определило више елемената значајних за интерпретацију као што су изглед светилишта, век трајања, начин употребе, евентуална секундарна употреба у периоду касне антике и раног хришћанства итд.

Разликујући света места поштовања божанстава од примарних (у оквиру породице), секундарних (у оквиру етничких, религиозних, струковних итд. заједница) до светих места организованих од стране власти и државце, увиђа се заједничка особина да сва та места осликавају комплексност популације и средине у оквиру којих су настала, као и њихову интеракцију која је условљавала стални процес религиозних промена унутар одређеног светилишта или светог простора. Кроз примере различитих претпостављених или потврђених светилишта, вотивних споменика и олтара, али и индиректне показатеље постојања светих места (остаци архитектуре, археолошки материјал итд.), могуће је пратити религиозне промене унутар њих кроз период римске власти на централном Балкану, али и јасније сагледати улогу индивидуа, заједница или државе у оснивању, трајању, карактеру и престанку постојања светих места која су представљала простор у оквиру кога се могло комуницирати са аутохтоним или прихваћеним римским боговима, одавати им се поштовање на њима прихватљив начин (кроз молитву, вотивне дарове, жртве, песме, плес итд.), планирати даље активности усмерене ка очувању религије и култова одређених божанстава итд. Сесија о светилиштима, светим местима, вотивним споменицима и олтарима је посвећена не само потврђеним, већ и претпостављеним светилиштима у антици, њиховој сталној религиозној трансформацији и активностима унутар њих, као и њиховом трајању, односно нестанку са доласком хришћанства и на неки начин, успомени на њих у виду *locus sacer*, односно оснивању ранохришћанских капела и цркава на или поред места античких храмова, светилишта и светих места.

ПРЕВЕНТИВНА АРХЕОЛОГИЈА И ЗАШТИТА АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА

Циљ одржавања ове сесије је покретање шире дискусије на тему превентивне археологије и заштите археолошког наслеђа, првенствено међу археолозима у Србији. Сматрам да је неопходно скренути пажњу на веома озбиљне проблеме са којима се систем заштите археолошког наслеђа у Србији суочава, а да то на изванредан начин заобилази главне актере у заштити археолошког наслеђа и археологије уопште – археологе.

Иако је Република Србија ратификовала Европску конвенцију о заштити археолошког наслеђа још 2009. године, а тиме и преузела одговарајуће обавезе, у Србији заправо до имплементације стандарда наведених у Европској конвенцији никада није дошло. Методе археолошких истраживања у Србији нису стандардизоване. Питање превентивне археологије и питања примене одговарајућих метода и стандарда у заштити археолошког наслеђа и спровођења археолошких истраживања у процесу реализације планова развоја и изградње, остало је нерешено. Потребно је пре свега скренути пажњу на читав низ проблема са којима се заштита археолошког наслеђа у Србији сусреће, поготову у светлу интензивирања развоја и изградње и покушати именовати конкретне преломне узроке који доводе до тога да српска археологија тренутно нема оптималан одговор на наведене изазове.

Идеја ове сесије је да колеге из земаља из окружења представе системе заштите археолошког наслеђа и искуства по овом питању, како би се јасније разумела позиција у којој се налази како заштита археолошког наслеђа, тако и археологија у целини у Србији.

Милица Митровић, Археолошка збирка, Филозофски факултет, Београд
Vana Orfanou, School of Archaeology, University College Dublin

АРХЕОЛОГИЈА О КРИЗАМА И КАТАСТРОФАМА: COVID-19 ЛЕКЦИЈЕ О ПРОШЛОСТИ И ЗА БУДУЋНОСТ

Глобална пандемија вирусом Covid-19 навела је научнике и јавност да разматрају кризе из прошлости ради бољег разумевања и одговарања на текуће догађаје. Тренутна здравствена криза увелико је утицала на економију и друштвену организацију широм света, укључујући мобилност људи, понашање, навике, мисли и осећања, као и изграђено и природно окружење. Археолози, који имају јединствену вештину да размишљају о прошлости на основу материјалних остатака, могу пружити увид проучавајући савремену опипљиву културу. С обзиром на недавни нагли пораст интересовања за начине на који људи одговарају на кризе и катастрофе, ова сесија има за циљ да окупи научнике из различитих дисциплина које се баве епистемологијом таквих прошлих и садашњих догађаја. Позивамо презентације које се баве друштвеним и појединачним искуствима брзих и наглих криза током времена. Циљ нам је да идентификујемо карактеристике дешавања које археолози класификују као кризе или катастрофе и расправљамо о материјалним траговима сваког са различитих становишта истраживања, укључујући археологију, социологију, антропологију, студије животне средине, итд. Дискусија ће обухватити интерпретације културних „отварања“ и „затварања“ као одговоре на кризе и материјализоване у стратегијама управљања ресурсима и иновацијама. На крају, питамо да ли и како тренутни догађаји могу помоћи археолозима

и навести их да тумаче често неухватљиве психо-социјалне феномене некадашњих заједница као што су људске емоције, тежње, очекивања, морал и естетика. Свеукупно, ова сесија ће истражити наслеђе садашње кризе у археологији и сродним дисциплинама, као и како оне могу помоћи савременим друштвима да се изборе са сталним изазовима.

Радни језик сесије је енглески, али су добродошле и презентације на српском језику уз одговарајући превод (нпр. слајдови на енглеском језику).

За сва питања молимо обратите се Милици Митровић (mmitrovi@f.bg.ac.rs) и Вани Орфану (vana.orfanou@ucd.ie).

др Бојана Племић, Академија струковних студија Београд
др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт Београд

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА: ПРАКСЕ, КОНЦЕПТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Интерпретација данас представља неизоставну дисциплину када је реч о процесима очувања и валоризације културног наслеђа све више добијајући на значају, било у контексту стручне литературе, било у виду практичних модела. Имајући у виду нове европске тенденције у погледу активности везаних за интерпретацију и њен институционални опсег, као и све учесталије присуство у образовним програмима и курсевима међународних универзитета, сматрамо да је неопходно посветити одговарајућу пажњу овим питањима и у домаћој средини. Наиме, упркос богатству и општем значају за развој цивилизацијских токова, може се рећи да археолошка баштина у Србији добрим делом још увек није адекватно валоризирана. Додатно, прате је и бројни проблеми, почев од недостатка националне стратегије у вези мера заштите и презентације, прецизнијих законских оквира и њиховог доследног спровођења, уз недовољно вредновање од стране локалних заједница и самоуправа. Стога је неопходно сагледати ко се и на који начин у Србији бави интерпретацијом културног тј. археолошког наслеђа које ће овде бити у фокусу, као и размотрити могућности за развој дугорочних приступа у њеном планирању, уз стратешко редефинисање услед потреба увођења нових модалитета везаних како за институционално организовање, тако и за практично дејствовање, што је свакако нужан процес коме би наша земља морала тежити. Надамо се да ће ова сесија бити у прилици да покрене конструктивну размену искустава кроз примере добре праксе и указивање на бројне перспективе које доноси интезивније бављење овом дисциплином, што је неизоставно када је реч о успешној валоризацији баштине као заправо финалној тачки у процесу заштите наслеђа и његовог очувања за будуће генерације.